

Dokument nr. 8:61

(2005-2006)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Kenneth Svendsen, Kari Kjønås Kjos, Siv Jensen og Harald T. Nesvik

Forslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Kenneth Svendsen, Kari Kjønås Kjos, Siv Jensen og Harald T. Nesvik om å belønne dem som ønsker å bidra med sin arbeidskraft etter fylte 67 år, slik at opptjent pensjon ikke avkortes mot arbeidsinntekt

Til Stortinget

BAKGRUNN

Det har de senere år vært en sterk økning i antall sysselsatte i Norge. En konsekvens av dette er en reell mangel på kvalifisert arbeidskraft innen enkelte næringer. Delvis skyldes dette at den yrkesaktive perioden er blitt kortere bl.a. fordi mange tar høyere utdanning med lang utdanningstid. Tendensen til førtidspensjonering, særlig for aldersgrupper over 60 år er økende. Muligheter for enkelte grupper av arbeidsstokken til å gå av tidlig med avtalefestet pensjon (AFP) har gjort at store grupper har valgt denne løsningen. Økningen av AFP-pensjonister har økt fra ca. 14 000 i på begynnelsen på 1990-tallet, ca. 25 000 på slutten av 1990-tallet, til dagens anslag som er på over 35 000 pensjonister. I 1997 utgjorde uføre- og AFP-pensjonister 85 pst. av de nye pensjonistene i denne gruppen. Antallet innbyggere som er 67 år eller eldre utgjør nå om lag 14 pst. av befolkningen. Fra omkring 2010 går vi inn i en periode der andelen eldre vil øke relativt raskt i flere tiår fremover. Ifølge de siste befolkningsfremskrivningene vil antallet eldre (over 67 år) øke til mellom 19 og 27 pst. i 2050, se Statistisk sentralbyrå (SSB) (2002). Det er en alminnelig oppfatning at denne eldrebølgen vil ha problematiske virkninger på nasjonaløkonomiske og statsfinansielle forhold i norsk økonomi, når den skyller inn over landet etter 2010. En hovedutfor-

dring blir å holde mange av disse eldre (over 67 år) i produktivt og skapende arbeid lengst mulig.

I 1999 uttalte daværende assisterende tryggedirektør Per Knutsen til NRK at AFP-ordningen er så populær at den er i ferd med å bli et økonomisk problem. I Aftenposten den 14. mars 2001 ble AFP-pensjonistenes mulighet til arbeidsinnsats og lønnsinntekt i tillegg til pensjonen diskutert. Siden den gang har diskusjonen fortsatt. I dag tillates AFP-pensjonister å ha ca. 15 000 kroner i lønnsinntekt, i tillegg til pensjonen. Mange finner dette urimelig, og mener at toleransebeløpet burde settes høyere, slik at de av pensjonistene som ønsker å benytte sin arbeidskraft (restarbeidsevne), kan gjøre det. Slik forslagsstillerne ser det var det aldri meningen at AFP-ordningen skulle oppfordre friske, aktive personer over 62 år til å slutte å arbeide. I dag går et urovekkende økende antall 62-åringer over på AFP-pensjon. Forslagsstillerne har aldri ønsket å støtte en pensjonsordning med en slik utilsiktet konsekvens. I St.meld. nr. 12 (2004-2005) om pensjonsreformen under avsnittet om "nasjonalt krafttak for seniorpolitikken" er bl.a. to av hovedsatsningsområdene at det å "gjøre det attraktivt for den enkelte å stå lenger i arbeidslivet", og "at den reelle pensjonsalderen skal økes". Forslagsstillerne ønsker et system der folketrygdens alderspensjoner gjøres mer fleksible i forhold til aldersgrensen og pensjonens størrelse, slik at de som ønsker det, for eksempel kan gå av etter fylte 60 år med en lavere pensjon tilpasset opptjeningsgrunnlag, innbetalt premie og arbeidsperiodens lengde.

I enkelte sammenhenger, for eksempel innen helsesektoren, har løsningen på bemanningsproblemene stort sett vært å importere arbeidskraft. Enkelte har tatt til orde for økt arbeidsinnvandring for å løse problemene på lengre sikt, og for å skaffe tilstrekkelig grunnlag for en nødvendig arbeidsstyrke i fremtiden. I denne situasjonen bør det være naturlig å se nærme-

re på muligheten for å finne skjult arbeidskraftreser-ve i befolkningen og til å oppfordre dem som kan og vil, til å stå lenger i arbeid så lenge det er ønskelig og fornuftig.

Stortinget behandlet våren 2000 St.meld. nr. 50 (1998-1999) om fordeling av inntekt og levekår i Norge (utjammingsmeldinga). Under kapittel 4.2 hadde en samlet komité følgende merknad:

"Komiteen er kjent med at sysselsettingen blant personer over 60 år har gått ned både for menn og kvinner. De aller fleste som slutter i alderen 60 - 66 år går av med AFP-pensjon eller uførepensjon. Mange arbeidstakere over 60 år er slitne og utbrente og har gode grunner til å avslutte et langt arbeidsliv som tidligpensjonist. Det er likevel et faktum at det stadig blir flere 60-åringene som ikke har vært så lenge i arbeidslivet, fordi de startet sin yrkeskarriere senere i livet, blant annet pga. utdanning. Komiteen mener at det for disse gruppene må åpnes for spesielle tiltak som gjør at det blir attraktivt å stå lenger i arbeidslivet dersom en ønsker det. Komiteen mener det må legges opp til ordninger som belønner de som gjerne vil arbeide noe lenger enn det som er vanlig i dag. Komiteen mener også det er viktig at ikke pensjonsordningene utformes slik at de unødige stimulerer til at folk forlater arbeidslivet. Komiteen er enig i at det bør legges opp til ordninger som belønner dem som gjerne vil arbeide noe lenger enn det som er vanlig i dag, gjerne utover pensjonsalderen på 67 år. Komiteen ser denne delen av arbeidsstokken som besittere av nyttig erfaring og kunnskaper som bør kunne komme samfunnet til gode. Dagens situasjon med mangel på arbeidskraft gjør det viktig å la denne gruppen stille sine kunnskaper og kapasitet til rådighet, dersom de ønsker det".

Et samlet storting var altså innstilt på at det skulle legges opp til ordninger som belønner også personer over 67 år, som fortsatt ønsket å gjøre en innsats i arbeidslivet. I dag straffes pensjonister mellom 67 og 70 år som har en arbeidsinntekt over 2 G i tillegg til sin opptjente og rettmessige pensjon, med avkorting av pensjonsytelsene. Ved pensjonsgivende inntekter utover 2 G reduseres pensjonen med 40 pst. av den inntekt som overskyter grunnbeløpet.

I Olsen-utvalgets innstilling, NOU 1998:19 foreslås det et mer fleksibelt alderspensjonssystem innenfor folketrygden, som i større grad vil stimulere til yrkesaktivitet blant eldre gjennom klare økonomiske incentiver til å stå i arbeid. Olsen-utvalget foreslo en ordning der man kan gå av før fylte 67 år med varig lavere pensjon, eller etter fylte 67 år med varig høyere pensjon. En slik løsning vil, etter forslagsstillernes mening, være å foretrekke fremfor dagens AFP-ordning, som ensidig oppmuntrer til tidlig pensjonering. I Innst. S. nr. 195 (2004-2005) under punkt 4.1, pekes det på systemmessige utfordringer som er blitt mer og mer tydelige gjennom de snart 40 årene som er gått siden hovedlinjene i dagens pen-

sjonssystem ble trukket opp. En av hovedutfordringene som tas opp er, sitat:

"AFP-ordningen er utformet slik at man får samme pensjon ved 62 år som om man hadde stått i arbeid til 67 år. Ordningen omfatter i dag store deler av arbeidslivet, og gir samlet sett svake incentiver til å stå i arbeid etter 62 år".

Videre kan vi under samme punkt lese følgende konklusjon:

"Et framtidsrettet pensjonssystem bør gi større incentiver til å stå i arbeid enn dagens system, samtidig som det gir mer fleksibilitet med hensyn til valg av pensjoneringstidspunkt for grupper og enkeltpersoner som har behov for dette."

Forslagsstillerne vil imidlertid trekke frem sosialkomiteens merknad i Innst. S. nr. 222 (1999-2000), der en samlet komité påpeker at det bør legges opp til ordninger som belønner dem som gjerne vil arbeide noe lenger enn det som er vanlig i dag. På denne bakgrunn vil forslagsstillerne peke på at alderspensjon fra folketrygden er en opptjent rettighet som trer inn ved fylte 67 år, som pensjonisten har spart opp gjennom innbetaling av trygdeprenie i kombinasjon med et antall yrkesaktive år. Det bør i utgangspunktet være opp til den enkelte pensjonist, slik sosialkomiteen påpeker i sin merknad i Innst. S. nr. 222 (1999-2000), å avgjøre om fortsatt arbeidsinnsats er ønskelig.

Forslagsstillerne vil også vise til regjeringspartienes Soria Moria-erklæring, hvor de i avsnittet om "arbeidstakerrettigheter" både har beskrevet og sett nødvendigheten av å stimulere "seniorer" til å fortsette i arbeidslivet med følgende punkt 9: "... sørge for en seniorpolitikk som bidrar til at eldre oppfattes som en positiv ressurs for arbeidslivet".

Som en konsekvens av dette, og for å stimulere til økt innsats til samfunnets beste gjennom å benytte de ressurser og den kunnskap som eldre forvalter, samt å utvide den yrkesaktive del av befolkningen, mener forslagsstillerne det bør settes inn økonomiske incentiver for dem som er friske, og som selv ønsker å fortsette sin yrkesaktive tilværelse utover 67 års alder, gjennom å fjerne avkorting av pensjonen ved inntekt over 2 G.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lov om folketrygd som belønner dem som ønsker å bidra med sin arbeidskraft etter fylte 67 år.